

Nazwiska mieszczan łomżyńskich

(XV-XIX wiek)¹

„Znajomość genezy własnego nazwiska i jego historycznych zaświadczeń może być powodem szlachetnej dumy, przysparzać ochoty do pracy, pomnożenia dorobku przodków, umiłowania ziemi rodzinnej, w szerszym wymiarze określenia narodowości, przynależności do klasy społecznej, zbadania wielu problemów naukowych”².

Wstęp

W niniejszym opracowaniu przedstawiono niektóre historyczne nazwiska łomżyńskie z okresu od XV do XIX wieku, czyli nazwy osobowe, jakimi posługiwali się mieszcianie łomżyńscy, żyjących w mieście w tym okresie. Opracowanie to powstało m.in. na podstawie materiału zaczerpniętego z akt metryk rodzinnych, z których wyekscerpowano materiał antroponimiczny na potrzeby *Słownika nazwisk łomżan (XV-XIX wiek)*³. Ten historyczny materiał z dużym prawdopodobieństwem wskazuje, kiedy dane nazwisko pojawiło się w mieście jako element identyfikujący mieszczanina łomżyńskiego, co z kolei stanowi – wraz z informacjami zawartymi w opisie źródłowym danego antroponimu – pewną wskazówkę do poznania dziejów rodów i rodzin łomżyńskich, które tworzyły społeczność miasta, były jego czynnikiem kulturotwórczym.

Trzeba tu postrzegać nazwisko jako pewien fakt historyczny, za pośrednictwem którego możemy „stwarzać siebie”, identyfikować swoje predyspozycje, kreować własne życie, ale także życie rodziny, społeczności czy też narodu, do którego przynależymy.

Nazwisko to nośnik: tożsamości i dziedzictwa, dziejów i wartości rodzinnych, dumy, kultury, wiedzy o historii społeczności lokalnej.

---

¹ Tekst niniejszego artykułu ukazał się w 2015 roku pod tytułem *927 nazwisk mieszczan łomżyńskich w perspektywie kulturowo-językowej* na stronie łomżyńskiego portalu: historialomzy.pl, uzyskując ponad 13 tys. odsłon.

² E. Breza, *Nazwiska Pomorzan. Pochodzenie i zmiany*, t. III, Gdańsk 2004, s. 9.

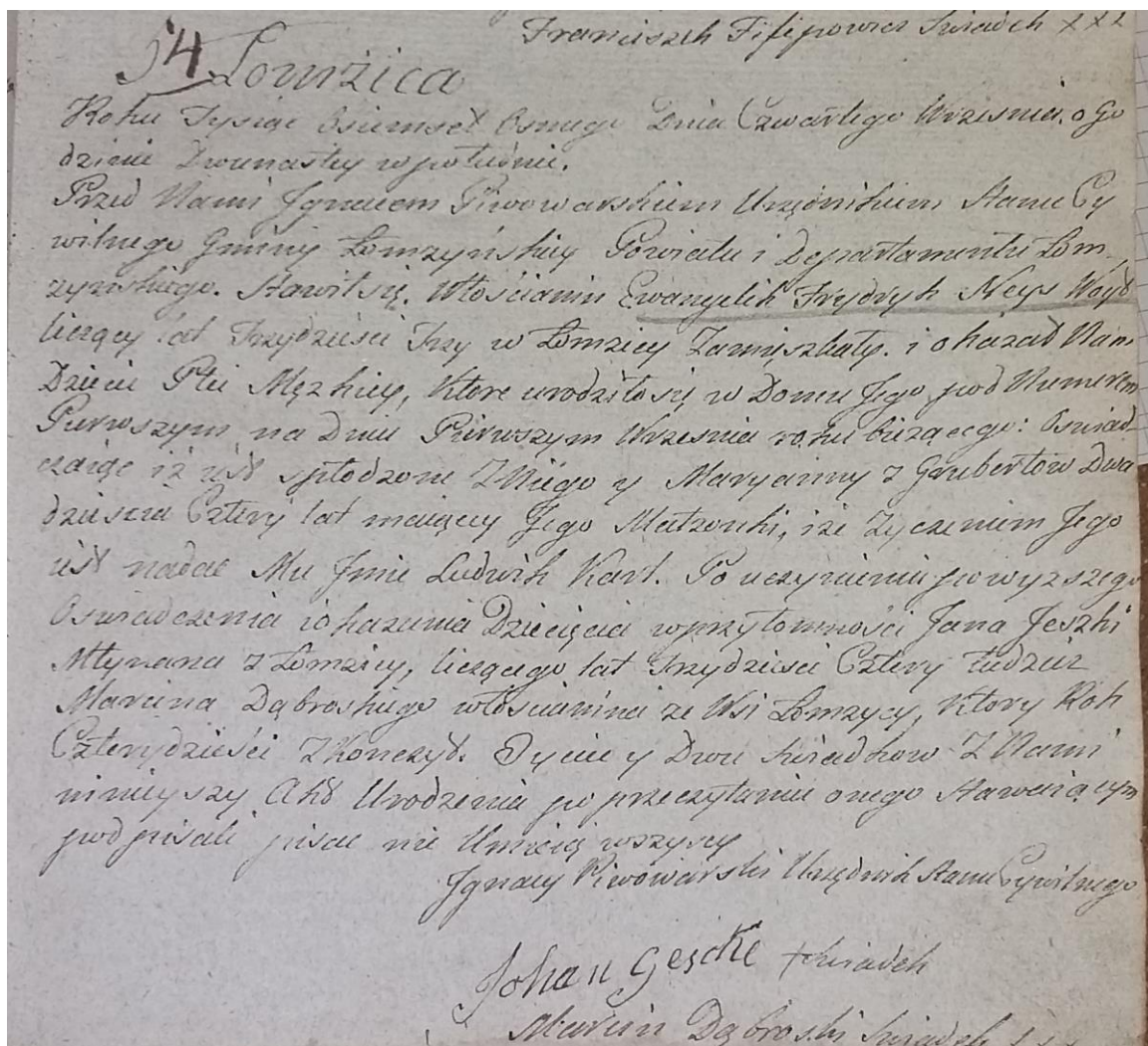
³ Por. M. K. Frąckiewicz, *Słownik nazwisk łomżan (XV-XIX wiek)*, Łomża 2016.

Nazwisko to szczególnie dokument historyczny, fakt historyczny i językowy o niezwykłych walorach poznawczych i kulturowych.

1. Źródła rękopiśmienne z zasobu Archiwum Diecezjalnego i Archiwum Państwowego w Łomży (APŁ) – księgi metrykalne (przykłady)⁴

Księgi parafialne zawierają akta narodzin, zgonów oraz zaślubin. Do 1808 roku księgi te zwykle były pisane po łacinie, potem sporządzano je w języku polskim. Od 1868 roku znajdujemy w nich przede wszystkim wpisy po rosyjsku. Wiele aktów trudno przeczytać, by zarejestrowane w nich nazwiska łomżan przepisać we właściwej postaci (tzn. w takiej, jakiej używali jej nosiciele danego nazwiska). Jest to związane zwykle ze znacznym zniszczeniem księgi lub nieczytelnym zapisem danego antropoimiu.

Oto przykłady aktów z ksiąg parafialnych jako oryginalnych materiałów źródłowych:

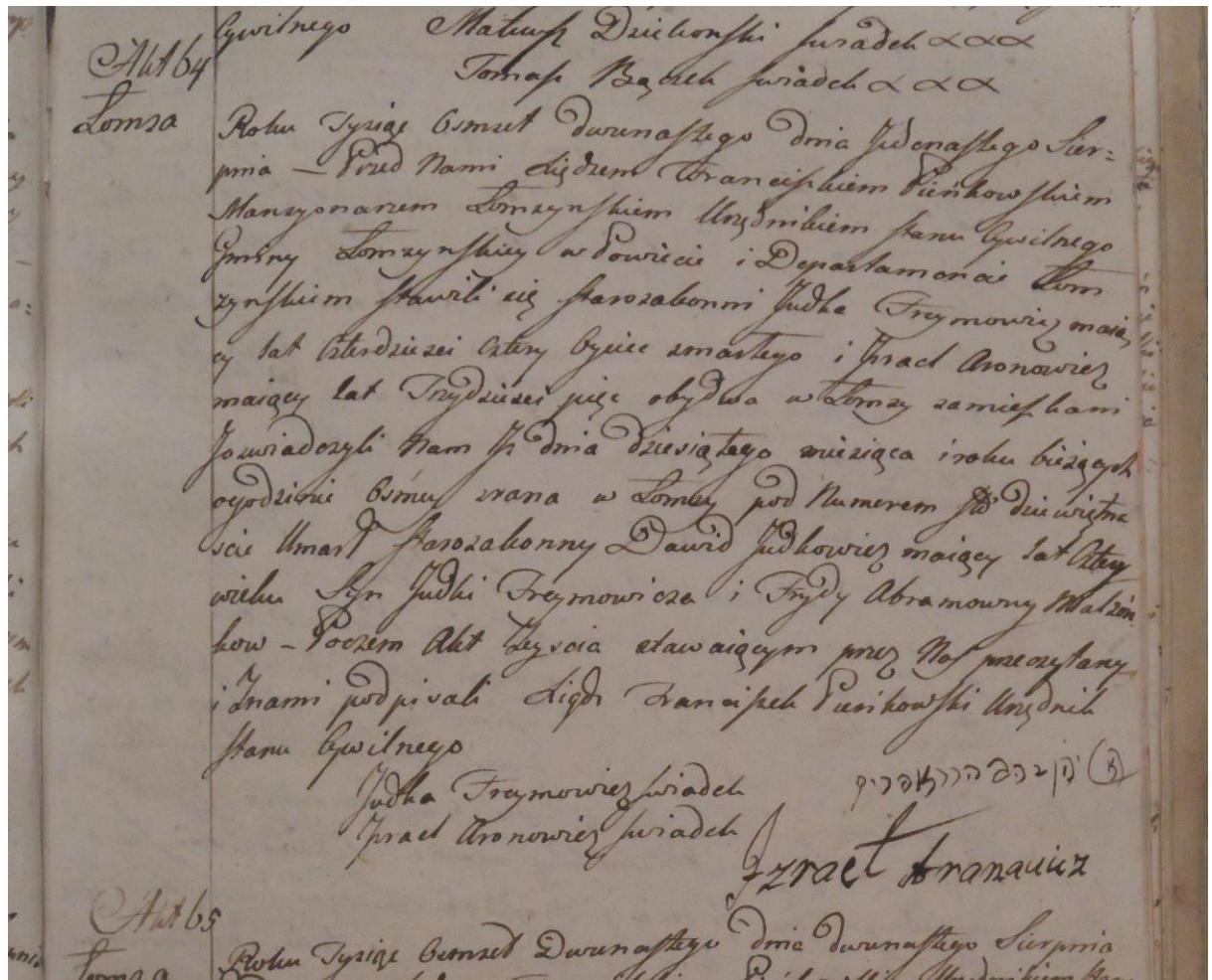

⁴ W niniejszym opracowaniu zostały przywołane jedynie wybrane źródła, które są reprezentatywne dla wszystkich wykorzystanych do zgromadzenia materiału badawczego.

Akt urodzenia nr 54 z roku 1808

Poniżej treść jednego z aktów chrztu (zapis oryginalny z zachowaną dziewiętnastowieczną pisownią):

„Działo się w mieście Łomży dnia iedynastego Listopada roku tysiąc ośmset trzydziestego czwartego o godzinie piątej po południu stawiała się Anna Gawłowska akuszerka z Łomży lat pięćdziesiąt dwa maiąca w obecności Antoniego Mierzejewskiego lat pięćdziesiąt i Filipa Mierzejewskiego lat czterdzieści dziewięć maiący obadwoch malarzy z Łomży i okazała nam dziecię płci męzkiej urodzone w Skowronkach dnia dzisieyszego o godzinie pierwszey popołudniu z Katarzyny Karpińskiej nizamężney lat trzydzieści maiącey. Dziecięciu temu na chrzcie świętym odbytym w dniu dzisieyszym nadane zostało imie Stanisław. Chrzcił X. Sakowicz a Rodzicami Chrzestnymi byli Filip Mierzejewski z Małgorzatą Gocłowską. Akt ten stawiającemu i swiadkom przeczytany został pisać nieumieią” (1834, wpis nr 172).

Akt zgonu nr 164 z roku 1812

Poniżej zaś przedstawiono, również jako przykład, opis jednej z ksiąg, źródła rękopiśmiennego, z którego m. in. zaczerpnięto dane do prezentowanego poniżej materiału antroponimicznego.

Zespół nr 4, sygnatura 1795 - „**Księga Aktów zejścia par. Rz. Kat. Łomżyńskiej od roku 1808-1811**” - księga w oprawie kartonowej, formatu 206 x 344 mm. Stan zachowania dobry. Składa się z 96 kart, w tym 84 karty zapisane obustronnie w języku polskim. Karty nr 85-96 są puste. Na każdej karcie w prawym górnym rogu znajduje się okrągła pieczęć. Dokument rejestruje 491 aktów zgonów ludności z gminy łomżyńskiej od dnia 30 maja 1808 r. do dnia 28 kwietnia 1811 r. Wszystkie akta sporządził Ignacy Piwowarski - urzędnik stanu cywilnego. Wśród zawartych w niej aktów zgonu ludności wyznania rzymskokatolickiego znajdują się liczne poświadczenia zgonów ludności żydowskiej („starozakonnych”)⁵.

W takich księgach znajdują się również akta zapowiedzi określające terminie pierwszego i drugiego ogłoszenia w kościele chęci zawarcia małżeństwa przez nupturientów. Informują one także o takich faktach jak: stan społeczny osób, zawód, miejsce zamieszkania, wiek narzeczonych, imiona i nazwiska ich rodziców, miejsce zamieszkania. Podobne dane dotyczą także zmarłych.

Przedstawione źródła mają wartość badawczą nie tylko dla językoznawców, lecz także dla historyków, genealogów, badaczy dziejów rodzin oraz dla demografów i socjologów czy świadomych i cierpliwych poszukiwaczy korzeni własnego rodu.

Z takich źródeł, jak te opisane wyżej, ekscerpowano przede wszystkim materiał onomastyczny z XVII-XIX⁶ wieku, a więc nazwiska mieszczan łomżyńskich, które w obrębie *Słownika* mają swoje usytuowanie w porządku alfabetycznym i chronologicznym np.:

FISZKOWICZ: Froma⁷ *Fiszkowicz* 1819⁸, KAZŁ⁹ 43; nazwisko utworzone prawdopodobnie od śrwniem. *visch* ‘ryba’ formantem –owicz.

---

⁵ Jest to cecha specyficzna tego źródła.

⁶ *Słownik* zaś zawiera materiał rejestrowany w różnych źródłach od XV wieku.

⁷ Tu imię (utworzone od hebrajskiego imienia *Efraim*; za: L. Dacewicz, *Antroponimia Żydów Podlasia w XVI-XVIII wieku*, Białystok 2008, s. 122) wskazuje na pochodzenie osoby zmarłej, która przynależała do łomżyńskiej społeczności żydowskiej.

⁸ Wskazanie na rok, w którym zapisano dane nazwisko w materiale archiwalnym. Daty sporządzenia aktu są dokładne, a więc podają dzień, miesiąc, rok i godzinę.

⁹ Skrót nazwy źródła - Księga aktów zgonu w Łomży (KAZŁ).

POLKOWSKI: Euzebin *Polkowski* włościanin¹⁰ 1809, KAŹŁc¹¹ 279¹²; Maciej *Polkowski* cukiernik 1811, KAŚŁ 14; Stanisław *Polkowski* żołnierz dymisjonowany 1866, KAZŁ 311; nazwisko utworzone od nazwy miejscowości Maz.: *Polkowo*, dziś *Karwowo-Polki*, łomż., gm. Radziłów, formantem -ski¹³.

WOYDYŁAK: Franciszka *Woydylak* 1866, KAZŁ 299; nazwisko utworzone prawdopodobnie od nazwy osobowej *Wojdyła*, też *Wojdyło* lub nazwy miejscowości *Wojdyły* w pow. mazowieckim, formantem -ak.

2. Terytorium parafii łomżyńskiej a terytorium współczesnej Łomży

Dzisiejsza Łomża jest usytuowana na terenie kilku dawniej istniejących wsi, które kiedyś wchodziły w skład parafii łomżyńskiej. Rodziny lub też krewni noworodków czy zmarłych przybywali z nich do parafii w Łomży, by np. ochrzcić dziecko czy zgłosić zgon kogoś bliskiego, sąsiada, a niekiedy człowieka samotnego. Wsie, z których oni docierali do Łomży, graniczyły dawniej z miastem, znajdowały się w jego otulinie. Jako miejscowości, które współtworzą dzisiaj Łomżę, traktuje się tu następujące dawne wsie podłomżyńskie: **Kraskę**, **Łomżycę**¹⁴, **Skowronki**¹⁵. Z czasem bowiem weszły one w skład obszaru miasta.

W informacjach źródłowych zawartych w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* znajdujemy bliższe ich przedstawienie, które stanowi podstawę poniższego opisu, przybliżającego i popularyzującego wiedzę o tych miejscowościach, na terenie których obecnie rozpościera się Łomża jako miasto z prawie 600-letnią historią¹⁶.

Kraska – wieś położona 2 km na południowy-zachód od Łomży. Początek tej wsi dał młyn istniejący od XVI w., który pierwotnie nazywał się *Lasota*¹⁷ od nazwiska właściciela (*Lasotta*). W 1547 r. właścicielem młyna stał się młynarz królewski

---

¹⁰ Dodatkowe określenie identyfikacyjne osoby, które wskazują wykonywany przez nią zawód, pełnioną funkcję społeczną czy określają relację rodzinną między osobami.

¹¹ Skrót nazwy źródła - Księgi aktów urodzenia w Łomżycy.

¹² Numer aktu, z którego zaczerpnięto dane nazwisko.

¹³ Ponieważ *Słownik* to opracowanie językoznawcze, dlatego pojawiają się w nim informacje etymologiczne i słowotwórcze, które wskazują na znaczenie danego nazwiska i na jego budowę.

¹⁴ Część Łomżycy i Kraska były wsiami czynszowymi (*daw.* «wieś, której mieszkańcy byli zobowiązani do płacenia czynszu w zamian za użytkowanie ziemi»); zob. http://sjp.pwn.pl/sjp/wieś_czynszowa; 2536271

¹⁵ Łomżyca i Kraska to obecnie nazwy dzielnic Łomży. Skowronki zaś to nieoficjalna nazwa osiedla, rejonu miasta, zachowana w pamięci i będąca do dziś w użyciu starszych jego mieszkańców.

¹⁶ W 2018 roku Łomża będzie obchodziła 600-lecie nadania jej praw miejskich.

¹⁷ W *Słowniku nazwisk łomżan XV-XIX w.* zarejestrowałam następujące informacje: **LASOTA:** Stanisław *Lasota* 1472, ŁT III 218 (skrót ten wskazuje na opracowanie Tymienieckiego, który przywołał to nazwisko na podstawie źródeł historycznych); Jan *Lasota* 1690, KAŚŁ 76; Jadwiga *Lassota* 1704, LBŁ 788; nazwisko utworzone od *las* (za: SEM cz. 1, s. 140) formantem -ota. Współcześnie to nazwisko naszą mieszkańcy Łomży.

Stanisław *Kraska*¹⁸ i z kolei od jego nazwiska powstała i upowszechniła się nazwa tego młyna, obecnie jest ona nazwą osiedla domów jednorodzinnych, włączonego w obręb miasta Łomży.

Łomżyca – miejscowość powstała pod koniec XVI w., niegdyś wieś chłopów książęcych znajdująca się w powiecie łomżyńskim; stanowiła cel wycieczek (podobnie jak Kupiski) dla mieszkańców Łomży, gdyż oddalona była od miasta o 2 km. Dziś to część miasta, jedna z jego kilku dzielnic.

Skowronki – dawniej wieś i folwark w powiecie łomżyńskim, obecnie część Łomży.

W niniejszym opracowaniu są prezentowane wybrane nazwiska łomżan, którzy zamieszkiwali w okresie XV-XIX w. wymienione miejscowości i samo miasto, tworząc podstawowy zrąb jego społeczności.

3. Nazwisko – nośnik tożsamości ludzi i miejsc

Nazwisko jako pewne pojęcie ma swoje rozmaite opisy. W powszechnym „*odczuciu językowym to dziedziczne określenie człowieka, które przechodzi z ojca – rzadko z matki – na dziecko, z męża na żonę, określenie, którym w specyficzny sposób interesują się instytucje społeczne i państwowe*”¹⁹.

Nazwisko stanowi dla człowieka wartość, dobro, które jest dziedziczone po przodkach jako element charakterystyczny dla całej rodziny, identyfikujący jej członków, świadczący o ich wspólnych korzeniach, więzach rodzinnych, tożsamości.

Dawniej były dwa odstępstwa od reguły jego dziedziczenia. Otóż w przypadku dzieci panińskich niemowlę przyjmowało nazwisko matki, natomiast gdy rodzice dziecka nie byli znani, nazwisko nadawały niemowlęciu władze administracyjne bądź szpitalne.

Podstawową funkcją nazwiska jest wyróżnienie danej jednostki w środowisku ludzkim, czyli jej identyfikacja. Obecnie oczywistym jest posiadanie nazwiska i nie istnieje możliwość istnienia człowieka bez tego podstawowego elementu naszej tożsamości. W przeszłości nieco inaczej niż obecnie radzono sobie z rozróżnianiem ludzi, co kodują źródła.

---

¹⁸ W moim *Słowniku nazwisk łomżan XV-XIX w.* zanotowałam: **KRASKA**: Adam *Krasko* 1781, KACŁ 1; Kielman Noskowicz *Kraska* 1827, APŁ z. 169; Jadwiga *Kraska* 1743, LBŁ 161; Morteck *Kraska* 1896, KS; nazwisko utworzone od *kraska*: ‘1. zdrobnienie od *krasa*; 2. pisanka; 3. gat. ptaka’ (za: SHNO t. I, s. 207). Forma żeńska: Katarzyna z Rożyńskich *Kraskowa* 1811, KAZŁ 16. Obecnie w Łomży żyją osoby noszące to nazwisko.

¹⁹ K. Rymut, *Nazwiska Polaków*, Kraków 1999, s. IX.

4. Nazwiska łomżyńskie ze źródeł Archiwum Diecezjalnego i Archiwum Państwowego w Łomży

Wiele spośród współczesnych nazwisk łomżan potwierdzonych zostało jako te, które pojawiły się w mieście wraz ze swoimi nosicielami np. w XVII czy XIX wieku. Poniżej przedstawiono ich listę.

Lista wybranych nazwisk, które pojawiły się w Łomży w XVII wieku:

Abrahamowicz, Abramowicz, Adamowicz, Aurifaber, Bagiński, Baykowski, Balewicz, Basik, Bąk, Bąkowski, Bialik, Białek, Białkowicz, Białobrzeski, Białucki, Biały, Biegalik, Bieskowicz, Bobrowski, Bonus, Borawski, Borek, Borkowski, Borowski, Braxator, Brodzik, Brokowski, Bronakowski, Bronowicz, Bronowski, Bruszewski, Brzeziński, Bukowski, Całka, Chirurgus, Chmura, Choiński, Chojka, Chojnowski, Cholewski, Chomętowski, Chrzanowski, Chrzan, Chrzanowski, Ciborowski, Cichocki, Cieśla, Cieślik, Czajka, Czajkowski, Czarniawski, Czermieński, Czerwiński, Czyżewski, Danowski, Dardziński, Dąbrowski, Dedo, Dębowski, Dmiński, Duchnowski, Duda, Dudzik, Dudziński, Dusza, Dymnik, Dymowski, Dziedo, Dziedowicz, Dzierżanowski, Falczak, Farmacopola, Ferenc, Filoch, Flak, Gacki, Gajda, Gajdzik, Gajdziński, Gajewnik, Garnuszewski, Gesek, Gębalik, Gierwat, Giza, Głowacz, Godzięba, Golan, Golik, Gorgon, Gosiewski, Gosk, Goszewski, Grącki, Grobka, Grochowicz, Grochowski, Grodkowski, Gromacki, Grotowski, Gruszka, Grzela, Grzelak, Grzybowski, Iglarz, Iwanowski, Jabłoński, Janicki, Janowski, Jarnutowski, Jarosiński, Jasiński, Jastrzębski, Jemielity, Jesionek, Jeżewicz, Kaczorek, Kaczyński, Kakowski, Kalinowski, Kałdunek, Kamiński, Kapłonek, Karkowski, Karpiński, Karwowski, Kędzierski, Kisiołek, Klepacki, Klimas, Klimek, Kobylewski, Kordasz, Kosiński, Kotek, Kowalczyk, Kowalewski, Kowalik, Koza, Kozłowski, Koźlik, Kożuszek, Krajewski, Krakowski, Kramarz, Kramkowski, Kraszewski, Krawczyk, Krawiec, Kret, Krupiński, Krystofowicz, Kucharz, Kuchta, Kukliński, Kulik, Kurpiewski, Kwapis, Lawendowski, Leszczeński, Leszczyński, Lewicki, Lipski, Lisiewski, Lempicki, Łoś, Makowski, Maksymowicz, Maleszewski, Malinowski, Markowski, Masłowski, Matlak, Mężeński, Miarka, Michacki, Mieczkowski, Miecznik, Mierkowski, Mikucki, Mławski, Młynarz, Modzelewski, Molitor, Moszczyński, Mościński, Mroczkowski, Mucha, Mularz, Niedźwiedzki, Nieskorski, Nieskurski, Nosek, Nowak, Obrycki, Obuchowski, Ochotka, Okrasa, Okurowski, Opęchowski, Ostaszewski, Ostrowski, Owczak, Pac, Pastor, Pawłowski, Pasznik, Peczyński, Perkowski, Piątek, Piątkowski, Piechociński, Piotrowski, Piszczatowski, Piwowar, Plaga, Plewa, Płocharz, Podgórski, Podobą, Popczyk, Popek, Popławski, Poświęta, Poświęcik, Prochenkowicz, Prusak, Prusiński, Przygoda, Ptaszek, Radomski, Rataj, Ratuski, Rogal, Rogalski, Rojek, Roa, Romanowski, Ropel, Ropelik, Rosiński, Roskowicz, Rostek, Rostkowski, Roszkowski, Rozański, Roziński, Rudnicki, Rusin, Rutkowski, Rybak, Rybiak, Rychliczek, Rychlik, Rymarz, Rynkiewicz, Rzekak, Sadowski, Safranek, Salewski, Sartor, Sasin, Sępiak, Sidlik,

Siemiński, Sierzput, Sierzputowski, Sikorski, Siuchno, Skopek, Skrzydło, Smoleń, Smugorzewski, Sobocki, Sobolewski, Socha, Spinek, Spytkiewicz, Stalmach, Staniura, Stelmach, Suchorog, Sudrawski, Sulewski, Suliński, Sumowski, Surawski, Surma, Surtor, Swejk, Sypniewski, Szulc, Szulk, Szumowski, Szydło, Szymański, Szymborski, Ścianka, Ślusarz, Śmiarowski, Świder, Świderski, Tabędzki, Tandecik, Tandeta, Tracz, Trela, Trelak, Trojanowski, Truchanowski, Truszkowski, Trwoga, Tułaj, Tupta, Turzyński, Waniewski, Wąchała, Wądołowski, Wąsik, Wdziekoński, Wesołowski, Wieczorek, Wiecznik, Wierzejewski, Więckowski, Wilczek, Wiśniewski, Witek, Witkow, Witkiewicz, Witkowski, Włodkowski, Wodka, Woszczyńska, Woziwodka, Woźnica, Woźny, Wróbel, Wróblewski, Wysocki, Wyszynski, Zabłocki, Zaborowski, Zaczek, Zagajny, Zagroba, Zając, Zalewski, Zaręba, Zatorski, Zdun, Zdunek, Zduńczyk, Ziółkowski, Zwierzchowski, Zygmuncik, Żebrowski, Żukowski, Żurawski.

Lista wybranych nazwisk, które pojawiły się w Łomży w XIX wieku²⁰:

Abramowski, Abramski, Anicki, Ankielowicz, Arciszewski, Arunowicz, Asz, Bajkiewicz, Baranowicz, Baranowski, Bendet, Bielawicz, Biernacki, Blusiewicz, Boruch, Bruliński, Brzoza, Bursztyn, Burzyński, Butkiewicz, Cejzik, Cędrowski, Chaimowicz, Ciecierski, Ciołkowski, Cwaliński, Cybula, Cybulski, Czarka, Dardziński, Dawidowicz, Dąbkowski, Doda, Dodziński, Domański, Domaszewski, Dylewski, Dzieniszewski, Est, Exelerowicz, Eychel, Feszkowski, Flatan, Frąckiewicz, Frej, Gabowicz, Gazicki, Gliński, Gniazdowski, Gontarski, Granatowski, Grosfeld, Grudzień, Grudziński, Grzesiak, Gutman, Hasiński, Hatan, Herszk, Herszkowicz, Holland, Horodzyn, Izrael, Izraelowicz, Jabłonka, Jakobe, Jakubowicz, Jamiołkowski, Jankielowicz, Januskiewicz, Jarząbek, Jeger, Jeleń, Joszko//Joško, Judkowicz, Kadzidło, Kania, Kielmanowicz, Kłos, Kobielski, Kochanowski, Kohn, Konarzewski, Kopczyński, Korpaczewski, Korytkowski, Korzeniowski, Kossowicz, Kotowski, Krajanka, Kropiewnicki, Kuberski, Kukawka, Kupiecki, Lachowski, Lemański, Lew, Lewandowski, Lewin, Lewinowicz, Lewiński, Lewko, Leyba, Leybowicz, Leyzerowicz, Leyzor, Lichomski, Lipiński, Lipkowski, Maciatowicz, Maciejeski, Marcinowski, Marczyk, Maśliński, Meyer, Mirowski, Michałowski, Miklaszewski, Mikulski, Miller, Mioduszewski, Mocarski, Mortek, Mortkowicz, Moszek, Moszkowicz, Mrozowicz, Mrówczyński, Murach, Muszyński, Napiórkowski, Napiwocki, Nejs, Nerkowski, Neumark, Ninkiewicz, Nowiński, Ołdakowski, Orzełek, Pawelski, Perła, Piekarski, Pietraszewski, Pogroszewski, Pol, Polkowski, Połończyk, Porycki, Przybyłowski, Pusz, Raczkowski, Rafałowicz, Rapnicki, Ratyński, Raulin,

---

²⁰ Współcześni łomżanie do dziś noszą wiele z nich np. Lemański, Lichomski, Supiński.

Repliński, Rotszyld, Roza, Rozanowicz, Rybicki, Rzotkiewicz, Szmidt, Sendacz, Serafiński, Sipowski, Siwik, Skowroński, Słomka, Sojkowski, Stromski, Strzelecki, Sucharowski, Supiński, Szablowski, Szafranski, Szlamowicz, Szmulowicz, Szmuyło, Szpakowski, Szudrawski, Szymonowicz, Świetliński, Świąszkowski, Tchórzewski, Texel, Trepanowski, Trziński, Trzeciak, Twardowski, Tykocki, Wądrak//Wędrak, Wesołek, Wigdorowicz, Wiszowaty, Wybrańczyk, Wyrwas, Wyrzykowski, Zabiłowicz, Zacharowicz, Zaleński, Zelk, Zelmanowicz, Zieliński, Żelazny.

Siedemnastowieczny i dziewiętnastowieczny materiał roboczy z przygotowywanego do druku *Słownika nazwisk łomżan XV-XIX w.* zawiera historyczne nazwiska, spośród których wielu czytelników znajdzie zarówno swoje, jaki i znane sobie nazwiska współczesnych mieszkańców miasta nad Narwią. Ich przodkowie prawdopodobnie osiedlili się w mieście w XVII czy też w XIX wieku. W opracowaniu słownikowym wyzyskano dodatkowe informacje, jakie zapisano w źródłach, ilustrując za ich pośrednictwem łomżyńskie mieszczaństwo. Przyjrzyjmy się kilku tak opracowanym hasłom słownikowym:

ABRAMSKI: Zelk *Abramski* kramarz 1831, APŁ z. 169; nazwisko utworzone formantem -ski od hebr. *Abram* ‘mój ojciec jest wzniosły’ (za: SEM²¹ cz. 2, s. 1).

BAJKIEWICZ: Teofil *Bajkiewicz* wyrobnik 1876, KAŚŁ²² 38; nazwisko utworzone od ps. *bajać* ‘łgać, pleść’ (za: SEM cz. 1, s. 3) lub od *bajka* ‘baśń, plotka’ (za: SHNO²³ s. 2 2) formantem -ski.

CIECIERSKI: Andrzej *Ciecierski* majster kunsztu ciesielskiego 1811, KAZŁ 466; Mateusz *Ciecierski* wyrobnik 1868, KAZŁ 216; nazwisko utworzone od nazwy miejscowości Maz.: *Cieciersko*, dziś *Cieciersk*, ciech., gm. Raciąż; Śl: *Ciecierzyn*, opol., gm. Buczyna (za: SEM²⁴ cz. 3, s. 27) lub od nazwy heraldycznej *Ciecierz* od *cietrzewia* ‘samica cietrzewia’ (za: NMK²⁵ s. 91) formantem -ski.

---

²¹ *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, red. A. Cieślakowa, M. Malec, K. Rymut, cz.3: *odmiejscowe nazwy osobowe*, oprac. Z. Kaleta przy współudziale E. Supranowicz i J. Szymowej, Kraków 1997.

²² Księgi aktów ślubu w Łomży.

²³ Abramowicz Z., Citko L., Dacewicz L., *Słownik historycznych nazw osobowych Białostocczyzny (XV –XVII w.)*, Białystok 1997.

²⁴ *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw o...*, dz. cyt., s. 60.

²⁵ M. Jaracz, *Nazwiska mieszkańców Kalisza od XVI do XVIII wieku*, Bydgoszcz 2001.

CYBULA: Jankiel Izraelowicz *Cybula* handlarz wiktuałów 1829, APŁ z. 169; nazwisko utworzone od *cebula* 'roślina' (za: SEM cz. 1, s. 26), też od nazwy miejscowości Wlkp: *Cebula, Cebulice*, dziś *Chlebowice*, gm. Głowno (za: SEM cz. 3, s. 20).

DĄBKOWSKI: Heronim *Dąbkowski* sługa dworski 1809, KAUL 244; 1810, KAŚL 63; nazwisko utworzone od nazwy miejscowości na Mazowszu: *Dąbek*, ostroł., gm. Troszyn (za: SEM cz. 3, s. 34) formantem -owski.

FREJ: Teresa *Frej* akuszerka 1865, KAZŁ 267; nazwisko utworzone od apelatywu *fryj* 'zaloty', *fryjować* 'oddawać się rozpuście' (za: SEM cz. 1, s. 68), też od niem. nazwy osobowej *frei* 'wolny, swobodny' (za: NMK s. 125).

GRZESIAK: Szymon *Grzesiak* flisak (lub marynarz) 1868, KAZŁ 117; nazwisko utworzone od im. *Grzegorz*, z gr. *grigorios* 'troskliwy, czuwający' (za: SEM cz. 2, s. 49) formantem -ak.

JANUSZKIEWICZ: Józef *Januszkiewicz* majster kunsztu szefcowskiego 1809, KAUL 301; Antoni *Januszkiewicz* murarz 1875, KAŚL 70; nazwisko utworzone od im. *Janusz*, formy im. *Jan* (za: SEM cz. 2, s. 60) formantem -ewicz.

Znajdujemy powyżej przegląd kilku haseł słownikowych z opracowaniem. Wskazuje on na zawartość informacji, jakie służą charakterystyce źródła materiałowego, nosicieli danego antroponimu i objaśnieniu etymologii danej nazwy osobowej, która ujawnia jej pochodzenie. Dane te potwierdzają, że na terenie parafii łomżyńskiej zamieszkiwała ludność polska, żydowska, niemiecka, rosyjska, tworzące społeczność wielonarodowościową i wielokulturową.

Poniżej zamieszczono wykaz 927 wybranych nazwisk łomżyńskich jako przegląd antroponimów, które w okresie od XV do XIX wieku identyfikowały członków społeczności miasta. Obecnie wiele z nich nadal noszą mieszkańcy Łomży.

Tabela nr 1. Wybrane nazwiska łomżyńskie w ujęciu retrospektywnym

(XV– XIX w.)²⁶

	Nazwisko	XV w.	XVI w.	XVII w.	XVIII w.	XIX w.
1.	Abrahamowicz			+ ²⁷	+	+

²⁶ Materiał antroponimiczny zawarty w tabeli stanowi część nazwisk zaczerpniętych z wielu źródeł archiwalnych, których pełną reprezentację wpisano do *Słownika nazwisk łomżan* autorki niniejszego opracowania (jego promocja już wkrótce).

2.	Abram					+
3.	Abramowicz			+	+	+
4.	Abramowski					+
5.	Adamowicz			+		+
6.	Andrzejewski				+	+
7.	Anicki					+
8.	Ankielowicz					+
9.	Arciszewski					+
10.	Arunowicz					+
11.	Asz					+
12.	Aurifaber			+		
13.	Baczewski		+			+
14.	Bagiński			+	+	+
15.	Baykowski			+	+	
16.	Balcer		+	+	+	
17.	Balewicz			+	+	
18.	Balicki				+	+
19.	Baliński				+	+
20.	Baliszewski				+	
21.	Banach				+	+
22.	Bańkowski				+	+
23.	Baranowicz					+
24.	Baranowski					+
25.	Bargielski				+	+
26.	Barzikowski		+	+		
27.	Basik			+		
28.	Bączek				+	+
29.	Bąk			+		

---

²⁷ Plus wskazuje na wiek, w którym dane nazwisko pojawiało się w materiale archiwalnym, a więc jest poświadczone w źródłach.

30.	Bąkowski			+		+
31.	Bednarczyk				+	+
32.	Bednarz	+			+	
33.	Bendet					+
34.	Berek				+	+
35.	Bialik			+		
36.	Białek			+		
37.	Białkowicz			+		
38.	Białobrzeski			+		+
39.	Białucki			+		
40.	Biały			+	+	
41.	Biedrzycki		+	+	+	+
42.	Biegalik			+	+	
43.	Bielawicz					+
44.	Bielecki				+	+
45.	Bielicki				+	+
46.	Biernacki					+
47.	Bieskowic			+		
48.	Blusiewicz					+
49.	Bobrowski			+	+	+
50.	Bogucki				+	+
51.	Boguski		+	+	+	+
52.	Bojarski				+	+
53.	Bonus			+	+	+
54.	Borawski			+	+	+
55.	Borek			+		
56.	Borkowski			+	+	+
57.	Borowski			+	+	+
58.	Boruch					+
59.	Borysiewski				+	+

60.	Boryszewski				+	+
61.	Braciszewski		+			
62.	Braxator			+	+	
63.	Brodowski				+	+
64.	Brodzik			+	+	
65.	Brokowski			+	+	+
66.	Bronacki				+	
67.	Bronakowski			+	+	
68.	Bronowicz			+	+	+
69.	Bronowski			+	+	+
70.	Brukarz		+		+	+
71.	Brułiński					+
72.	Bruszewski			+	+	+
73.	Brzeziński			+	+	+
74.	Brzoza					+
75.	Brzozowski				+	+
76.	Bubrowski				+	+
77.	Buczyński		+		+	
78.	Budnik				+	
79.	Budziszewski				+	+
80.	Bukowski			+	+	+
81.	Bursztyn					+
82.	Burzyński					+
83.	Butkiewicz					+
84.	Byk			+		
85.	Caczkowski				+	
86.	Całka			+	+	
87.	Cejzik					+
88.	Cędrowski					+
89.	Chaimowicz					+

90.	Charkowski				+	
91.	Chełmicki				+	+
92.	Chełmiński				+	
93.	Chirurgus			+		
94.	Chlewicki				+	+
95.	Chludzi(e)ński				+	+
96.	Chmielewski		+	+	+	+
97.	Chmura			+		
98.	Choiński			+	+	+
99.	Chojka			+	+	+
100.	Chojnowski			+	+	+
101.	Cholewski			+		
102.	Chomętowski// Chomentowski			+	+	
103.	Chrostowski		+		+	+
104.	Chrzan			+		
105.	Chrzanowski			+		+
106.	Ciborowski			+		+
107.	Cichocki			+		+
108.	Ciecierski				+	+
109.	Cieśla			+	+	
110.	Cieślik			+		+
111.	Cieślowski				+	+
112.	Ciężki		+			
113.	Ciołkowski					+
114.	Ciszewski				+	+
115.	Cudnicki				+	
116.	Cwalina				+	+
117.	Cwaliński					+
118.	Cybulski					+

119.	Czaczkowski				+	
120.	Czajka			+		
121.	Czajkowski			+	+	+
122.	Czarka					+
123.	Czarniawski			+	+	+
124.	Czarnocki		+	+		+
125.	Czarnowski		+		+	
126.	Czartoryski				+	+
127.	Czermieński			+		
128.	Czerwiński			+	+	+
129.	Czyżewski			+		+
130.	Danowski			+	+	+
131.	Dardziński					+
132.	Dawidowicz					+
133.	Dąbkowski					+
134.	Dąbrowicz				+	+
135.	Dąbrowski			+	+	+
136.	Dedo			+	+	
137.	Dębowski			+	+	+
138.	Dębski				+	+
139.	Długoborski		+		+	+
140.	Długozimski				+	+
141.	Dłużniewski	+		+		+
142.	Dmiński			+	+	
143.	Dmochowski				+	+
144.	Dobrowolski				+	+
145.	Dodziński					+
146.	Dołęgowski				+	+
147.	Domański					+
148.	Domaszewski					+

149.	Drogosz		+	+		
150.	Drozdowski				+	+
151.	Drożęcki		+	+		+
152.	Duchnowski			+	+	+
153.	Duda			+		+
154.	Dudzik			+		
155.	Dudziński			+		+
156.	Durdołek				+	
157.	Dusza			+		+
158.	Dybowski				+	+
159.	Dylewski					+
160.	Dymicki				+	
161.	Dymiński				+	+
162.	Dymnik			+	+	
163.	Dymowski			+		+
164.	Dziedo			+		
165.	Dziedowicz			+		
166.	Dziedzicki				+	
167.	Dziekoński				+	+
168.	Dzieniszewski					+
169.	Dzierżanowski			+	+	+
170.	Dzikowski				+	+
171.	Dzwonkowski		+		+	+
172.	Est					+
173.	Exelerowicz					+
174.	Eychel					+
175.	Falczak			+	+	
176.	Falka				+	
177.	Falkowski				+	+
178.	Farmacopola			+		

179.	Ferenc			+	+	+
180.	Feszkowski					+
181.	Filipowicz				+	+
182.	Filoch			+		
183.	Flak			+		
184.	Flatan					+
185.	Florezyk				+	+
186.	Fraćkiewicz					+
187.	Gabowicz					+
188.	Gacki			+	+	+
189.	Gadomski				+	+
190.	Gajda			+	+	
191.	Gajdzik			+		
192.	Gajdziński			+		+
193.	Gajewnik			+	+	
194.	Gajewski				+	
195.	Gałązka	+		+		+
196.	Gałczyk				+	
197.	Gałecki				+	+
198.	Garbulewski				+	+
199.	Garnuszewski			+		+
200.	Gawłowski				+	+
201.	Gawroński				+	+
202.	Gaydziński				+	+
203.	Gazicki					+
204.	Gąsiewski				+	+
205.	Gełczyn				+	+
206.	Gemziński				+	
207.	Garwatowski				+	+
208.	Gesek			+	+	

209.	Gębalik			+		
210.	Gędzielewski				+	+
211.	Gierwat			+	+	
212.	Giza			+		
213.	Gliński					+
214.	Głębocki				+	+
215.	Głowacz			+		+
216.	Gniazdowski					+
217.	Godaczewski		+	+		
218.	Godlewski				+	+
219.	Godzięba			+		
220.	Golan			+		
221.	Golik			+		
222.	Gołębiwski				+	+
223.	Gontarski					+
224.	Gorgon			+	+	
225.	Gosiewski			+	+	+
226.	Gosk			+	+	+
227.	Goszewski			+	+	
228.	Górnicki				+	
229.	Górski		+	+	+	+
230.	Grabowski	+	+	+	+	+
231.	Granatowski					+
232.	Grącki			+	+	+
233.	Grobka			+		
234.	Grochowicz			+		
235.	Grochowski			+		
236.	Grodkowski			+	+	
237.	Grodzicki		+	+		+
238.	Gromacki			+		+

239.	Grosfeld					+
240.	Grotkowski				+	
241.	Grotowski			+	+	
242.	Grudzień					+
243.	Grudziński					+
244.	Gruszka			+	+	+
245.	Grzebieniewski				+	
246.	Grzela			+	+	
247.	Grzelak			+	+	
248.	Grzybowski			+	+	+
249.	Grzymała	+	+	+	+	+
250.	Gutman					+
251.	Gutowski		+			+
252.	Gzowski				+	
253.	Hajduk			+		
254.	Halicki				+	
255.	Hasiński					+
256.	Hatan					+
257.	Hermanowski				+	+
258.	Herszk					+
259.	Herszkowicz					+
260.	Holland					+
261.	Horodzyn					+
262.	Iglarz			+		
263.	Iwanicki				+	+
264.	Iwanowski			+		+
265.	Izrael					+
266.	Izraelowicz					+
267.	Jabłonka					+
268.	Jabłonowski		+	+	+	+

269.	Jabłoński			+	+	+
270.	Jachimek		+			
271.	Jagodziński				+	
272.	Jakobe					+
273.	Jakubowicz					+
274.	Jakubowski				+	+
275.	Jamiołkowski					+
276.	Janicki			+	+	+
277.	Janikowski		+	+		+
278.	Jankielowicz					+
279.	Jankowski		+	+	+	+
280.	Janowski			+	+	+
281.	Januszewski				+	+
282.	Jarmułowicz				+	+
283.	Jarnutowski			+		+
284.	Jarocki		+			
285.	Jarosz					+
286.	Jarosiński			+	+	+
287.	Jarząbek					+
288.	Jarzyłowski				+	+
289.	Jasiński			+	+	+
290.	Jastrzemski				+	+
291.	Jastrzębski			+	+	+
292.	Jaworowski				+	+
293.	Jaworski				+	+
294.	Jedliński				+	+
295.	Jeleń					+
296.	Jemielity			+		+
297.	Jesionek			+		
298.	Jeziński				+	+

299.	Jeżewicz			+	+	
300.	Joszeko					+
301.	Joško					+
302.	Juchciński				+	
303.	Judkowicz					+
304.	Jurczak				+	
305.	Jurga				+	+
306.	Jurkiewicz				+	
307.	Jurkowski				+	+
308.	Jurski				+	
309.	Kabat	+		+		
310.	Kabatek		+	+		
311.	Kacper		+			+
312.	Kaczmarczuk				+	
313.	Kaczmarczyk				+	
314.	Kaczorek			+		+
315.	Kaczyński			+		+
316.	Kadzidło					+
317.	Kakowski			+		+
318.	Kalinowski			+	+	+
319.	Kaliszewski				+	+
320.	Kalisz				+	
321.	Kałodunek			+		
322.	Kałyszewski				+	
323.	Kamiński		+	+	+	
324.	Kamiński			+	+	+
325.	Kania					+
326.	Kapłonek			+	+	
327.	Kapusta		+	+		
328.	Karczewski				+	

329.	Karczmarczyk				+	
330.	Karkowski			+	+	+
331.	Karpiński			+	+	+
332.	Karwowski			+		+
333.	Kędziński			+	+	+
334.	Kępka				+	
335.	Kielmanowicz					+
336.	Kiełczewski				+	+
337.	Kisielnicki	+	+			+
338.	Kisiołek			+		
339.	Klepacki			+	+	
340.	Klicki		+			+
341.	Klimas			+		
342.	Klimaszewski		+	+	+	+
343.	Klimek			+		+
344.	Kłos					+
345.	Kłosiński				+	+
346.	Kłykta				+	
347.	Kłys		+			+
348.	Kobielski					+
349.	Kobylewski			+	+	
350.	Koc				+	+
351.	Kochanowski					+
352.	Kohn					+
353.	Kokoszka				+	+
354.	Kokowski				+	+
355.	Kołaczek				+	+
356.	Kolakowski		+	+		+
357.	Kołodziej		+	+		
358.	Komorowski		+		+	

359.	Konarzewski					+
360.	Konopka		+	+	+	+
361.	Kopczyński					+
362.	Kopeć				+	
363.	Kordasz			+	+	+
364.	Korpaczewski					+
365.	Korytkowski					+
366.	Korzeniecki				+	+
367.	Korzeniowski					+
368.	Kosiński			+		+
369.	Kosik		+	+		+
370.	Kossakowski		+	+	+	+
371.	Kossowicz					+
372.	Kostka			+		
373.	Kostrzewski				+	
374.	Kotek			+		
375.	Kotlarz		+	+		
376.	Kotowski					+
377.	Kowal		+	+	+	
378.	Kowalczyk			+		+
379.	Kowalewski			+	+	+
380.	Kowalik			+		
381.	Kowalski			+		+
382.	Koza			+		
383.	Kozak		+	+	+	
384.	Kozikowski				+	+
385.	Kozłowski			+	+	+
386.	Koźlik			+		
387.	Kożuszek			+	+	
388.	Krajanka					+

389.	Krajewski			+	+	+
390.	Krakowski			+		+
391.	Kramarz			+		
392.	Kramkowski			+	+	+
393.	Kraska				+	+
394.	Kraszewski			+	+	+
395.	Krawczyk			+		
396.	Krawiec			+	+	
397.	Kret			+		
398.	Kropiewnicki					+
399.	Krupiński			+		
400.	Kruszewski				+	+
401.	Krynicky				+	+
402.	Krystofowicz			+		+
403.	Krzewski				+	
404.	Krzywiński				+	
405.	Krzyżanowski				+	+
406.	Książek				+	
407.	Kuberski					+
408.	Kucharz			+	+	
409.	Kuchta			+		
410.	Kuczyński				+	+
411.	Kukawka					+
412.	Kukliński			+	+	+
413.	Kulas				+	+
414.	Kulesza				+	+
415.	Kulik			+		+
416.	Kulikowski				+	+
417.	Kunatowski				+	
418.	Kupiecki					+

419.	Kurpiewski			+		+
420.	Kwapis			+	+	
421.	Kwapiszewski				+	
422.	Kwiatkowski				+	+
423.	Lachowski					+
424.	Laskowski		+	+	+	+
425.	Lasota	+		+	+	
426.	Latoszek		+			
427.	Lawendowski			+	+	+
428.	Lemański					+
429.	Lesiewicz				+	
430.	Leszczeński			+	+	
431.	Leszczyński			+	+	+
432.	Leśniewski				+	+
433.	Lew					+
434.	Lewandowski					+
435.	Lewicki			+		+
436.	Lewin					+
437.	Lewinowicz					+
438.	Lewiński					+
439.	Lewko					+
440.	Leyba					+
441.	Leybowicz					+
442.	Leyzerowicz					+
443.	Leyzor					+
444.	Lichomski					+
445.	Lipiński					+
446.	Lipkowski					+
447.	Lipski			+		+
448.	Lis		+	+	+	

449.	Lisiewski			+	+	
450.	Listowski				+	+
451.	Liwski		+	+		+
452.	Lutto				+	+
453.	Łempicki			+	+	+
454.	Łepkowski				+	+
455.	Łękowski		+			
456.	Łoś			+		+
457.	Łuba		+		+	+
458.	Łukaszewski				+	
459.	Łuniewski				+	+
460.	Maciatowicz					+
461.	Maciejeski					+
462.	Magnuszewski				+	+
463.	Majewski				+	+
464.	Makowski			+	+	+
465.	Maksymowicz			+	+	
466.	Malarz			+		
467.	Maleszewski			+	+	+
468.	Malinowski			+	+	+
469.	Maliszewski				+	+
470.	Malon				+	
471.	Malonowski				+	+
472.	Marcianik				+	
473.	Marcinkiewicz				+	+
474.	Marcinowski					+
475.	Marczyk					+
476.	Margielski				+	+
477.	Markowicz			+		
478.	Markowski			+	+	+

479.	Masłowski			+	+	
480.	Maśliński					+
481.	Matlak			+		
482.	Matuszewski				+	+
483.	Matyszewski				+	+
484.	Mączka				+	+
485.	Meyer					+
486.	Mężęński			+	+	
487.	Miarka			+		
488.	Miarowski					+
489.	Michacki			+	+	
490.	Michałowski					+
491.	Mieczkowski			+	+	+
492.	Miecznik			+	+	
493.	Miedziak				+	
494.	Mierkowski			+		+
495.	Mierzejewski		+	+	+	+
496.	Mięczynowski		+			
497.	Miklaszewski					+
498.	Mikucki			+		+
499.	Mikulski					+
500.	Milewski		+	+	+	+
501.	Miller					+
502.	Miodownik		+	+		
503.	Mioduszewski					+
504.	Mławski			+		
505.	Młynarz			+		
506.	Mocarski					+
507.	Modzelewski			+	+	+
508.	Molitor			+		

509.	Monasterski				+	+
510.	Mortek					+
511.	Mortkowicz					+
512.	Moszczyński			+	+	
513.	Moszek					+
514.	Moszkowicz					+
515.	Mościński			+	+	
516.	Mroczkowski			+	+	+
517.	Mrozowicz					+
518.	Mrówczyński					+
519.	Mucha			+		
520.	Mularz			+	+	
521.	Murach					+
522.	Murawski				+	+
523.	Muszyński					+
524.	Nagorka		+	+		
525.	Napiórkowski					+
526.	Napiwocki					+
527.	Nejs					+
528.	Nerkowski					+
529.	Neumark					+
530.	Niedźwiedzki			+	+	+
531.	Nieskorski			+	+	
532.	Nieskurski			+		
533.	Niksa				+	+
534.	Ninkiewicz					+
535.	Nosek			+		+
536.	Nowacki				+	+
537.	Nowak			+		+
538.	Nowicki				+	+

539.	Nowiński					+
540.	Nowowieski		+		+	
541.	Nowowiejski				+	+
542.	Obrycki			+		+
543.	Obuchowski			+		
544.	Ochocki				+	+
545.	Ochotka			+		
546.	Okrasa			+		
547.	Okurowski			+	+	+
548.	Oleszewski				+	
549.	Olszewski		+	+	+	+
550.	Ołdakowski					+
551.	Opęchowski			+		+
552.	Orłowski		+	+	+	+
553.	Orzechowski				+	+
554.	Orzełek					+
555.	Osiecki		+		+	
556.	Ostaszewski			+		+
557.	Ostrowski			+	+	+
558.	Owczak			+		
559.	Pac			+	+	+
560.	Pałaszewski				+	
561.	Pastor			+	+	
562.	Paszkowski				+	+
563.	Pasznik			+		
564.	Pawelski					+
565.	Pawłowski			+	+	+
566.	Peczyński			+	+	+
567.	Perkowski			+	+	+
568.	Perła					+

569.	Pianka				+	+
570.	Piątek			+	+	+
571.	Piątkowski			+	+	+
572.	Piechociński			+	+	
573.	Piechowicz				+	+
574.	Piekarski					+
575.	Piekarz			+	+	
576.	Pieńkowski		+	+	+	+
577.	Piernik				+	
578.	Pietraszewski					+
579.	Piotrowski			+	+	+
580.	Pirog	+				
581.	Piszczatowski			+		+
582.	Piwowar			+		
583.	Piwowarski				+	+
584.	Plaga			+	+	
585.	Plewa			+	+	
586.	Płocharz			+	+	
587.	Płoński		+		+	+
588.	Podgórski			+	+	+
589.	Podkaj				+	+
590.	Podlaski				+	+
591.	Podobalik				+	+
592.	Podobała			+	+	
593.	Podraza	+	+			
594.	Pogroszewski					+
595.	Pol					+
596.	Polkowski					+
597.	Połończyk					+
598.	Popczyk			+	+	

599.	Poppek			+		
600.	Popielecki				+	
601.	Popkowski				+	+
602.	Popławski			+	+	+
603.	Porycki					+
604.	Poświęta			+	+	
605.	Poświęcik			+		
606.	Prochenkowicz			+	+	
607.	Prosiński				+	+
608.	Próchno				+	
609.	Prusak			+	+	
610.	Prusiński			+	+	+
611.	Pruszyński				+	
612.	Przybyłowski					+
613.	Przychodzień				+	+
614.	Przygoda			+		+
615.	Przyłucki				+	
616.	Przystawski				+	
617.	Przytulski				+	+
618.	Ptasiński		+		+	
619.	Ptaszek			+	+	
620.	Ptaszyński				+	+
621.	Puchalak				+	
622.	Puchalczyk					+
623.	Puchalski				+	+
624.	Pusz					+
625.	Puźniewski				+	
626.	Raczkowski					+
627.	Radgowski		+	+	+	+
628.	Radomski			+	+	

629.	Radulski	+			+	
630.	Rafałowicz					+
631.	Rafałowski				+	+
632.	Rakowski		+		+	+
633.	Rapnicki					+
634.	Rataj			+		
635.	Ratowski		+			+
636.	Ratuski			+	+	
637.	Ratyński					+
638.	Regulski				+	+
639.	Rembiszewski				+	+
640.	Remiszewski				+	
641.	Rentowicz				+	+
642.	Repliński					+
643.	Reucki				+	
644.	Reysenstein				+	
645.	Rogal			+		
646.	Rogalski			+		+
647.	Rogiński				+	+
648.	Rogowski		+	+	+	+
649.	Rojek			+		
650.	Rola			+	+	
651.	Romanowski			+	+	+
652.	Ropel			+	+	
653.	Ropelik			+		
654.	Ropelewski				+	
655.	Rosiński			+	+	+
656.	Roskowicz			+		
657.	Rostek			+		+
658.	Rostkowski			+		+

659.	Roszkowski			+		+
660.	Rotszyld					+
661.	Roza					+
662.	Rozanowicz					+
663.	Rożański			+	+	
664.	Rozenfeld					+
665.	Roziński			+	+	
666.	Rudnicki			+	+	+
667.	Rudzki				+	+
668.	Rusin			+		
669.	Rutkowski			+	+	+
670.	Rybak			+	+	+
671.	Rybiak			+		+
672.	Rybicki					+
673.	Rychliczek			+		
674.	Rychlik			+		
675.	Rykowski		+			
676.	Rymarz			+	+	
677.	Rynkiewicz			+	+	+
678.	Rzezak			+		
679.	Rzotkiewicz					+
680.	Sadkowski				+	+
681.	Sadowski			+	+	+
682.	Safranek			+		
683.	Salewski			+		
684.	Sarnacki				+	+
685.	Sartor			+	+	
686.	Sasiłowski				+	
687.	Sasin			+		
688.	Sawicki				+	+

689.	Szmidt					+
690.	Semadyni				+	+
691.	Sendacz					+
692.	Serafiński					+
693.	Serwatka				+	
694.	Sęk				+	+
695.	Sępik			+		
696.	Sępławski				+	
697.	Sidlik			+		
698.	Siemiński			+	+	+
699.	Sienkiewicz				+	+
700.	Sierzput			+		
701.	Sierzputowski			+	+	+
702.	Sikorski			+	+	+
703.	Siodlarz		+	+		
704.	Sipowski					+
705.	Siuchno			+		+
706.	Siwik					+
707.	Skarzyński		+			+
708.	Skłosiński				+	
709.	Skopek			+		
710.	Skowroński					+
711.	Skrocki		+	+	+	
712.	Skrzydło			+		
713.	Skutnik		+	+		
714.	Słomka					+
715.	Słucki				+	+
716.	Smoleń			+	+	
717.	Smoleński				+	+
718.	Smugorzewski			+		

719.	Snarowski				+	
720.	Sobocki			+		+
721.	Sobociński				+	+
722.	Sobolewski			+	+	+
723.	Soboliński				+	
724.	Socha			+		
725.	Sojkowski					+
726.	Sokołowski		+	+	+	+
727.	Sołtanowicz				+	+
728.	Sosnowski				+	+
729.	Spinek			+		
730.	Spytkiewicz			+	+	
731.	Stalmach			+		
732.	Staniszewski				+	+
733.	Staniura			+		
734.	Stankiewicz				+	+
735.	Steczkiwicz				+	
736.	Steczkowski				+	+
737.	Stefan	+				
738.	Stelmach			+		
739.	Stępiński				+	+
740.	Strachocki				+	
741.	Stromski					+
742.	Strożak				+	
743.	Strzelecki					+
744.	Sucharowski					+
745.	Suchciński				+	
746.	Suchorog			+		
747.	Sudrawski			+	+	
748.	Sulewski			+		

749.	Suliński			+		+
750.	Sumowski			+		
751.	Supiński					+
752.	Supniewski				+	+
753.	Supranowski				+	
754.	Surawski			+	+	+
755.	Surma			+		
756.	Suski		+	+		+
757.	Suskiewicz				+	
758.	Sutor			+	+	
759.	Swejk			+		
760.	Swietlinski				+	+
761.	Sypniewski			+	+	+
762.	Szablowski					+
763.	Szafiański					+
764.	Szczesny//Szczęsny				+	+
765.	Szeligowski				+	+
766.	Szepietowski				+	+
767.	Szklarz		+	+		
768.	Szlamowicz					+
769.	Szmulowicz					+
770.	Szmuyło					+
771.	Szniarowski				+	+
772.	Szpakowski					+
773.	Szreyter				+	+
774.	Sztachelski				+	+
775.	Szudrawski					+
776.	Szulc			+	+	+
777.	Szulk			+	+	
778.	Szumowski			+		+

779.	Szuskiwicz				+	
780.	Szydło			+		
781.	Szymanowski		+	+		+
782.	Szymański			+	+	+
783.	Szymborski			+		+
784.	Szymonowicz					+
785.	Szynkiewicz				+	
786.	Ścianka			+	+	
787.	Śledziwski		+	+		+
788.	Ślusarz			+		
789.	Śmiałcki				+	+
790.	Śmiarowski			+	+	+
791.	Świder			+		
792.	Świderek				+	
793.	Świdorski			+	+	+
794.	Świdziński				+	+
795.	Świerzewski		+			
796.	Świetliński					+
797.	Święzkowski					+
798.	Tabędzki			+	+	
799.	Talarowski				+	+
800.	Tandecik			+		
801.	Tandet				+	
802.	Tandeta			+	+	+
803.	Tarnowski		+	+		+
804.	Tchórzewski					+
805.	Texel					+
806.	Tomaszewski				+	+
807.	Tracz			+	+	
808.	Trawiński				+	+

809.	Trela			+	+	
810.	Trelak			+	+	
811.	Trepanowski					+
812.	Trojanowski			+		+
813.	Troszyński		+			+
814.	Truchanowski			+	+	
815.	Truskowski			+	+	+
816.	Trwoga			+		
817.	Trzaska	+	+	+	+	+
818.	Trzaskacz				+	
819.	Trzeciński					+
820.	Trzeciak					+
821.	Trzmiel				+	
822.	Tułaj			+		
823.	Tupalski				+	
824.	Tupta			+		
825.	Turzyński			+	+	
826.	Twardowski					+
827.	Twarowski				+	
828.	Tyborowski				+	+
829.	Tykocki					+
830.	Tyszka	+	+		+	+
831.	Urban	+		+		+
832.	Urbanowski				+	+
833.	Urbanowicz				+	+
834.	Uszyński				+	+
835.	Walewicz				+	
836.	Wałkuski				+	+
837.	Waniewski			+	+	
838.	Waplewski				+	

839.	Wasilewski				+	+
840.	Wąchała			+		
841.	Wądołowski			+		+
842.	Wądrak					+
843.	Wąsik			+		
844.	Wąsowski				+	+
845.	Wdziekoński			+	+	+
846.	Wesołek					+
847.	Wesołowski			+	+	
848.	Wędrak					+
849.	Wieczorek			+		+
850.	Wiecznik			+		
851.	Wierzbicki		+	+		+
852.	Wierzbowski		+	+		+
853.	Wierzejski			+		+
854.	Więckowski			+	+	+
855.	Wigdorowicz					+
856.	Wilczek			+	+	
857.	Wilczeński				+	
858.	Wilczewski				+	+
859.	Wilczyński				+	
860.	Wiśniewski			+	+	+
861.	Wiszowaty					+
862.	Witek			+		
863.	Witkow			+		
864.	Witkowicz			+	+	
865.	Witkowski			+	+	+
866.	Włodkowski			+	+	+
867.	Wodka			+		
868.	Wojciechowski				+	+

869.	Wolański				+	+
870.	Woszczyńska			+		
871.	Woźniak		+	+	+	
872.	Woźnica			+	+	
873.	Woźny			+	+	
874.	Wróbel			+		+
875.	Wróblewski			+	+	+
876.	Wybraniec				+	
877.	Wybrańczyk					+
878.	Wyrwas					+
879.	Wyrzykowski					+
880.	Wysocki			+	+	+
881.	Wyszyński			+	+	+
882.	Zabiłowicz					+
883.	Zabłocki			+	+	
884.	Zaborowski			+	+	+
885.	Zacharowicz					+
886.	Zaczek			+	+	+
887.	Zagajny			+	+	+
888.	Zagroba			+	+	
889.	Zajac			+		+
890.	Zajkowski				+	+
891.	Zakrzewski		+	+	+	+
892.	Zaleński					+
893.	Zalewski			+	+	+
894.	Załdykowski				+	+
895.	Załęski		+		+	+
896.	Zambrzycki		+			+
897.	Zaorski				+	+
898.	Zapert		+			+

899.	Zaręba			+	+	+
900.	Zarzecki				+	+
901.	Zarzycki				+	
902.	Zatorski			+	+	
903.	Zawadzki				+	+
904.	Zawistowski				+	+
905.	Zdunek			+		
906.	Zduńczyk			+		+
907.	Zelk					+
908.	Zelmanowicz					+
909.	Zębek		+	+		
910.	Zieliński					+
911.	Zientara				+	+
912.	Zientarczyk				+	
913.	Ziółkowski			+		+
914.	Złotnik			+		
915.	Zuzga				+	+
916.	Zwierzchowski			+		+
917.	Zwierz				+	
918.	Zwierzyński				+	+
919.	Zygmuncik			+		
920.	Zysk				+	+
921.	Żabiński				+	+
922.	Żebrowski			+	+	+
923.	Żelazny					+
924.	Żera				+	
925.	Żochowski				+	+
926.	Żukowski			+	+	+
927.	Żurawski			+	+	+

Źródło: badanie własne

Powyższe zestawienie tabelaryczne ukazuje 927 nazwisk, które w okresie od XV do XIX wieku nosili łomżanie. Ujawnia ono, kiedy (prawdopodobnie) dane nazwisko pojawiło się w mieście wraz z osobą je noszącą. Jak zauważą to współcześni łomżanie, wiele z tych nazwisk do dziś noszą ich bliscy, znajomi, sąsiedzi. Mamy tu bowiem do czynienia z nazwiskami łomżyńskimi, charakterystycznymi dla Łomży.

Tak przedstawiony materiał antroponimiczny²⁸, jako fakt historyczny i „wartość społeczna”²⁹, może stać się motywem do sięgnięcia w głąb dziejów własnej rodziny i do bardziej świadomego rozpoznawania historii i współczesności środowiska miejskiego Łomży. Warto o to zabiegać, bowiem nazwisko jest „swoistym dokumentem historycznym, świadczącym o ciągłości rodowej”, z tym wiąże się też fakt, że „Dla każdego z nas jest cennym dziedzictwem, stanowi niematerialną wartość dziedziczną po przodkach; nierzadko może ono sporo powiedzieć o korzeniach naszej rodziny”³⁰.

Pośród łomżan istnieje znaczne poczucie wartości nazwisk, jakie noszą. Przekonałam się o tym, kiedy kwestowałam na Starym łomżyńskim cmentarzu. Niektórych darczyńców pytałam o nazwisko. W odpowiedzi słyszałam: Białek, Cwalina, Dąbrowski, Konopka, Kossakowski, Kozikowski, Makowski, Mioduszewski, Niksa, Szymański... Jedna z pań podała nazwisko Kozak. Wiedziała, że jest to stare łomżyńskie nazwisko. W swoim materiale badawczym znalazłam taką o nim informację:

KOZAK: Mathias *Kozak* kupiec łomżyński 1593, APŁ zbiór Kapicjana; Zofia *Kozak* 1608, MBŁ 52; Marianna *Kozak Kijowska*, ojciec Michaelis genere *Kozak Kijowski* 1740, LBŁ 270; Albert *Kozak* 1755, LMŁ 1908; nazwisko utworzone od *koza*, *kozak* (za: SEM cz. 1, s. 124).

Wiele³¹ innych nazwisk łomżyńskich posiada swoją równie bogatą i udokumentowaną historię.

Przywołane w niniejszym opracowaniu antroponimy stanowią pewną kanwę systemu nazewniczego³², który wskazuje na specyfikę łomżyńskich nazw osobowych³³. Prezentowany

---

²⁸ Szczegółowe informacje o poszczególnych nazwiskach wraz ze wskazaniem źródeł archiwalnych zainteresowani znajdą w moich publikacjach oraz w tekstach sukcesywnie zamieszczanych na stronie historialomzy.pl

²⁹ M. Boruta, *Nazwisko. Tożsamość i więzi rodzinne. Interdyscyplinarne konteksty socjologii rodziny*, Kraków 2008, s. 8.

³⁰ J. M. Zawadzki, *1000 najpopularniejszych nazwisk w Polsce*, Warszawa 2002, s. 5.

³¹ Poświadczają to liczne badania, por. *Katalog nazwisk łomżyńskich w zasobach ŁTN-u*.

³² W moim opracowaniu pt. *221 historycznych nazwisk mieszczan łomżyńskich. Trop do poszukiwań genealogiczny*, Łomża 2015, znajduje się odniesienie do stanu obecnego i do frekwencji onimów, które historycznie zapisały się jako najczęściej występujące nazwiska łomżan.

materiał jest publikowany jako swego rodzaju wstęp do zaakcentowania bogactwa i swoistości nazwisk mieszczan łomżyńskich, próbka bazy materiałowej zachęcająca do poszukiwania i odkrywania własnych korzeni, lecz przede wszystkim stanowi reprezentację bogatego materiału historycznego do budowania świadomości o niezwyklej, udokumentowanej (m.in. w materiale onomastycznym) historii miasta, która zobowiązuje nie tylko do pamięci.

Jako myśl przewodnią własnych dociekań badawczych, warto przywołać słowa Adama Chętnika, ku refleksji wszystkich zainteresowanych historią rodziną:

„Pamięć na prochy przodków daje natchnienie i moc do walki na przyszłość”.

Słowa te można potraktować jako zobowiązanie do wiernej pamięci o przodkach, lecz także można je odczytać jako motywację do budowania świadomości własnej tożsamości.

Hanka Bielicka kiedyś powiedziała: „Zawsze byłam typową dziewczyną z Łomży, która prze do przodu. Nigdy nie zapominam, że pochodzę z małego miasta. Szczycę się tym, bo tam rosną najmocniejsi ludzie”³⁴.

Cytujący tę wypowiedź zauważył, że są one: „świadectwem przywiązania i sympatii Hanki Bielickiej do jej rodzinnego miasta”³⁵. Jednak wydaje się, że przede wszystkim przemawia przez nie głęboka świadomość wartości społeczno-kulturowych, jakie tworzyły aurę nadnarwiańskiego grodu, miejsca ścierania się kultur i religii, tętniącego życiem, zanurzonego w tradycji i historii, miasta z przeszłością stolicy powiatu i guberni, „jednego z ładniejszych w Królestwie”³⁶. Na przestrzeni wieków, za tym niepowtarzalnym, jedynym w swoim rodzaju zgiełkiem miejskości Łomży, stali konkretni ludzie: indywidualiści, społecznicy, inteligenci, członkowie znanych rodów i rodzin łomżyńskich (np. Abramowiczowie, wielopokoleniowe i

---

³³ Np. jakiś czas temu na klepsydrze wywieszanej przy łomżyńskiej katedrze widziałam nazwisko Jegier (nazwisko to przyjęło postać zgodną z fonetyką mazowiecką i przejęło z niej w zapisie miękkie g'), zaś w *Słowniku* odnotowałam: **JEGER**: Mikołaj *Jeger* 1829, KAUL 195 (czyt. nazwisko utworzone od śrwniem. *jegere, jeger* 'myśliwy'. Podobnie było w przypadku nazwiska Doda niedawno odczytanego na klepsydrze informującej o śmierci dziewięćdziesięcioletniej mieszkanki Łomży, na której zapisano: śp. Janina Krasnożona z domu Doda, zaś w *Słowniku* zarejestrowałam: **DODA**: Anna *Doda* 1814, KAZŁ 25.

³⁴ http://www.narew.info/6,10191-typowa_dziewczyna_z_lomzy_-_wspomnienie_o_hance_bielickiej.html

³⁵ Tamże.

³⁶ J. Borzym, *Pamiętnik podlaskiego szlachcica*, Łomża 2009, s. 74.

liczne rodziny żydowskie Brzozów i Choyków, Dąbrowscy, Iwaniccy, Kamińscy, Kłysowie, ród Kokoszków, Łubowie, Śmiarowscy, kolejne pokolenia rodziny Trzasków i Tyszków, Wagowie, Zapertowie, Zduńczykowie, Żebrowscy...), osoby wychowane w duchu wiary i tradycji, ludzie pospolici i wykształceni, po których zostało dobre imię, dopominając się pamięci i szacunku dla spuścizny przodków: powstańców, żołnierzy, lekarzy, nauczycieli, profesorów, pasjonatów, sportowców, cukierników, piekarzy, kowali, szewców, strażaków, dzierżawców, farbiarzy, malarzy, karczmarzy, kramarzy, handlarzy żelaza i materiałów bławatnych, akuserek; kawalerów i mężów, panien, żon i wdów, synów i córek, w *Łomży dawniej zamieszkałych*, złączonych wyjątkowym miejscem życia.

Uwaga:

Od 2017 roku w Łomżyńskim Towarzystwie Naukowym im. Wagów w Łomży (ul. Długa 13) trwają prace dokumentacyjne poświęcone gromadzeniu źródeł do badań nad dziedzictwem rodów i rodzin łomżyńskich. Służymy ich udostępnieniem i pomocą w poszukiwaniu własnych korzeni.

Zachęcamy również wszystkich Łomżniaków (mieszkańców historycznej ziemi łomżyńskiej) i łomżan (mieszkańców Łomży) do przekazywania nam kopii starych, zachowanych dokumentów (świadczenia szkolne, dyplomy, książeczki wojskowe, listy), zdjęć (przodków i miejsc z nimi związanych) i innych zachowanych informacji o rodzinie, oraz do samodzielnego tworzenia archiwów rodzinnych.

Każdy materiał dokumentacyjny jest cenny i należy go chronić.